

ЧУЖИНЕЦЬ ЯК ПРИНЦИП РОЗРІЗНЕННЯ У МЕЖАХ СИМУЛЯТИВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРАКТИК ЗГІДНО КОНЦЕПЦІЇ ЖАНА БОДРІЯРА

Гарбадин А.С.

кандидат політичних наук

асистент кафедри теорії та історії політичної науки

Львівського національного університету ім. Івана Франка

З'ясовано, що Ж. Бодріяр визначає політичне, на сучасному етапі, цілковито узалежненим від механізмів симуляції. Доведено, що існування чужинця за таких умов продиктоване виходом за ці правила. Класична драма відчуження поглинута екстазом комунікації. Політика терпимості, культивування зовнішнього ковзання відмінностей, діалогу із штучно змодифікованим іншим, – це лише суцільний наратив, єдиний симулякр, бінарна гра із відомим заздалегідь переможцем. Зрештою, розрізнєння, чужорідність, яку неможливо зрозуміти, – це і є форма подачі чужинця у Ж. Бодріяра.

Выяснено, что Ж. Бодрийяр определяет политическое, на современном этапе, полностью страдающим от механизмов симуляции. Доказано, что существование чужого в таких условиях продиктовано выходом за эти правила. Классическая драма отчуждения поглощена экстазом коммуникации. Политика терпимости, культивирования внешнего скольжения различий, диалога с искусственно модифицированным другим, – это лишь сплошной нарратив, единственный симулякр, бинарная игра с известным заранее победителем. Наконец, различия, чужеродности, которую невозможно понять, – это и есть форма подачи чужого у Ж. Бодрийяра.

Ключові слова: чужинець, інший, симуляція, політичний дискурс.

Слід розпочати з того, що на думку Жана Бодріяра орієнтовно із часів Великої французької революції політичне та соціальне стають невіддільними одне від одного, простір їх розгортання подвоюється, дублюється на основі сил тяжіння економіки. Цей зв'язок зберігається й у наш час, однак у специфічній формі вияву – у формі їх занепаду, заходу за горизонт актуальності. Справжня природа політичного характерно говорить про себе вустами Н. Макіавеллі у період Відродження, звільнена від релігійних і міфологічних упереджень, як «чиста гра знаків, яка не обтяжує себе ніякою історичною чи соціальною «істиною», але, навпаки, грає на її відсутності» [1, 23]. Простір політичного, отже, визначений передусім формою знакової подачі сенсу, різноманітних кодів його поєднання, що формують собою стратегію, а не ідеологію – тут ще рано говорити про домінантність ідейну, остання коливається, релевантно залежна від віртуозності висловлення, а не від абстрактних і наперед завершених «істин». Відповідно «цинізм і імморалізм макіавеллівської політики пов'язані не з нерозбірливістю у виборі засобів, на чому наголошує досить груба її інтерпретація: їх потрібно шукати у вільному відношенні із цілями [1, 23]. Цинізм та імморалізм знаходять своє підґрунтя саме у вільному співвідношенні із історичною, психологічною, соціальною «істинами». Таким чином, Бодріяр вважає, що чистий прояв політики у такому цинічно-імморальному вияві найбільш їй властивий і може бути зіставляваний радше із поняттям здорового ґлузду, як підґрунтя для такої стратегічної гри, але аж ніяк не у розумі.

Уже починаючи від XVIII ст. спрямованість політичного різко змінюється у бік соціального, що стає змістовним виявом політики, «політичне тепер – це уявлення, над грою владарюють механізми репрезентації ... політична сцена відтепер відсилає до фундаментального означуваного: народу, волі населення тощо. Цього разу на неї виходять не чисті знаки, але смисли: від політичної дії вимагається, щоб вона якомога краще зображувала реальність, яка стоїть за нею, щоб вона була прозора, щоб вона була моральною і відповідала соціальному ідеалові правильної репрезентації» [1, 24-25]. Проте відносна рівновага між сферами політичного, історичного, соціального зберігатиметься досить довго. «Кінець політики», на думку Ж. Бодріяра, визначає поява марксизму, – «починається ера повної гегемонії соціального та економічного, і політичному залишається лиш бути дзеркалом – віддзеркаленням соціального в царинах законодавства, інституційності і виконавчої влади» [1, 25]. Зростання впливу соціального зумовлює втрату впливу політичного. Соціалістична думка, на противагу ліберальній (для останньої характерна своєрідна «ностальгія» за «чистою» політикою), ґрунтується на тих ідеалах, у межах яких поступове зникнення політики є невідворотним. Таким чином, енергія політичного спрямована проти нього ж самого – його специфіки у чистому вигляді більше не існує.

Кінцева втрата стратегічного наповнення політики настала в умовах сучасної неоконфігуративності – «остання передбачає все ту ж самозростаючу знаковість, але знаки тепер не означають: насправді, в реальній соціальній субстанції їм більше ніщо не «відповідає». [1, 26]. Розсіювання, дисемінація соціального означуваного («класу», «пролетаріату» тощо) приводить до розпорошення залежного від нього політичного позначуваного у всіх формах його вияву. За таких

умов, єдиним дійсним референтом є референт «мовчазної більшості». Сфера вияву останнього – сфера симуляції у просторі соціального.

У розумінні Ж. Бодріяра, цей єдиний актуальний референт – мовчазна більшість – є досить умовним, оскільки він не може уособлювати жодної репрезентації – «маси не є референтом, оскільки вже не належать порядку уявлення» [1, 27]. Політичний референт отримав заміну у вигляді референдуму – питання передбачають відповіді.

Отже, політичне на сучасному етапі цілковито узалежене від механізмів симуляції. У цьому контексті маса поєднує основні концепти Бодріяра – «маса уникає схем звільнення, революції та історичності – так вона захищається, вживає заходів проти свого Я. Вона функціонує за принципом симуляції й уявного референта, який передбачає політичний клас-фантом і виключаючи яку-небудь «владу» маси над самою собою – маса є водночас і смертю, кінцем політичного процесу, якому вона б могла виявитись підконтрольною. Вона губить і політичну волю, і політичну репрезентацію» [1, 30].

Зважаючи на специфіку предмета нашого дослідження, доцільно детальніше зупинитись на особливості мас у просторі політичного у розумінні Жана Бодріяра. Найпершим її парадоксом є те, що вона виступає водночас і об'єктом (виявляючись на перетині всіх хвиль інформаційного впливу) і суб'єктом симуляції, здатним на гіперсимуляцію, видозмінюючи всі симулятивні системи. Зворотним парадоксом маси є те, що вона не є ні суб'єктом, ані об'єктом – оскільки, з одного боку, вона не є носієм автономної свідомості, а з іншого – вона не піддається описові через систему відносин, структур, які би можна було охопити через які-небудь визначені індикатори. Та й загалом Бодріяр притримується такої думки – «світ усе ж не об'єктивується» [1, 41]. В аналізі політики науковець йде ще далі, зазначаючи, що політичне перетворилося у лишень своєрідний спектакль, що розігруваний в умовах повсякденного життя перед спраглим до видовищ громадянином, – «передвиборче дійство і телеігри – це в свідомості людей протягом тривалого відтинку часу одне і те саме» [1, 46]. Індивід, розчинений у масі, давно переступив через вияви хоч якогось резонерства і став непомітним елементом публіки, для якого політичне подане у формі захопливого дійства. Тим паче, це вже давно не гра у маніпуляцію – це абсолютно серйозна постановка, механізми функціонування якої уже не можуть мати характеру зверхнього диктування – це основа реальній політичного, хай і в умовах симуляції реальності та тотального поширення симулякрів. «Приватне, низьке, повсякденне, малозначиме, маленькі хитрощі, дрібні збочення тощо, вочевидь, розташовуються не по цей, а по той бік репрезентації. Маси, як виявляється, стурбовані приведенням до виконання того смертного вироку політичному, який вони самі винесли, не чекаючи досліджень на тему «кінця політики»; у своїй «наївній» практиці вони трансполітичні тією ж мірою, якою вони транслінгвістичні у своїй мові» [1, 49].

З погляду нашого дослідницького інтересу важливо відзначити, що в умовах такої гомогенності, яка набуває симульованих ознак уседозволеності, простір вияву чужинства зведений до дрібних відмінностей, сліпих практик, багато у чому до анонімної маргінальності, сенс якої зводить нанівець система політики референдуму – існує наперед задана, а головне, – визнана форма поведінки та активності, все, що поза нею – допустима, але не прийнятна активність. Така-от іділія банальності перетворює на чужинця вже не соціально, мало того, – не політично. Це вже навіть не втрата ідентичності – остання як така теж перетворилась на симулякр, оскільки зазвичай втрата безпосередньої ідентичності і макросередовища відкриває самоототожнення із своєрідним мікросередовищем. Тепер чужинець набуває сутнісних характеристик, перебуваючи за межами цих відносин банальності, прочитуваності, продиктованості. «Маса виступає характеристикою нашої сучасності – як явище вищою мірою імплізівне» [1, 11] – така-от імплізія не може бути освоєна ні теоретично, ні практично у сенсі тотальної невизначеності, перебування у просторі симуляції реальності. Тут уже немає обміну смислами, не існує їх полюсів, а, відповідно, «саме через цю причину в масі неможливе також і відчуження – тут більше не існує ні один, ані інший» [1, 12].

Ці тенденції своєрідно впливають на сферу комунікації – останню часто розуміють як простір адекватного обміну смислами. Проте, як вважає Ж. Бодріяр, для сьогодення характерним є втрата сцени та дзеркала – символічних форм самопрезентації. Натомість з'явилися екран і мережа – іманентна поверхня розгортання операційного сенсу. Бодріяр відзначає тут три тенденції: по-перше, щораз більша формальна та операціональна абстракція елементів і функцій, їх гомогенізація у єдиному віртуальному процесі функціонування, по-друге, заміна тілесної активності та пересування на електронні команди, по-третє, мінітюаризація у просторі і часі процесів – «театр соціального і театр політики все більше і більше зводиться до великого м'якого [soft] тіла із багатьма головами [7, 131]. За таких умов цілком прийнятним є Інший, у сенсі циркулювання прерогатив, які коливаються шкалою «добре-погано», однак така артикуляція є беззмстовною, як і те, що її породжує. Натомість існування чужинця, за таких умов, продиктоване виходом за ці правила. Класична драма відчуження поглинута екстазом комунікації – «і це екстаз обценного. Обценне – це те, що викорінює всяке дзеркало, всякий погляд, всякий образ. Обценне призводить до кінця всякої репрезентації [7, 131]. Це вже не традиційна гра у заборонене, приховане, – «це обценність видимого, надто-видимого, більш-видимого-ніж-видиме. Це

обсценність того, що вже не таємниця, того, що цілковито розчиняється у інформації і комунікації» [7, 132]. Ж. Бодріяр загалом вважає ін'єкцію зовнішнього – категоричним імперативом комунікації. Така-от комунікація уподібнює індивіда шизо – він все мислить категоріями реальності, водночас особисте для нього втрачене у неспокої. Світ прозорий, більше немає межі.

Загалом, надаючи характеристику сучасному станowi речей, Ж. Бодріяр говорить про стан після оргії, оскільки «оргія – це кожен вибуховий момент у сучасному світі, це момент звільнення у будь-якій сфері» [4, 8]. Однак усі містєрії оргії вже пережито – ані виробництво, ані ідеологія чи щось інше вже не здатне повністю захопити людину у політичній сфері зокрема. Залишається лише невичерпна можливість до симуляції – «ми живемо у постійному відтворенні ідеалів, фантазій, образів, мріань, які уже присутні поруч нас і які нам, у нашій фатальній непричетності, потрібно відроджувати знову і знову» [4, 9]. Замість ціннісної визначеності – спіральна накрученість істин, а усякий смисл розсіяно у просторі людського існування. Сфера політики втратила свою першопричину логічності – рух ідеалів, бажань до змін відбувається на мимовільному рівні, наче за калькою того, що вже відбулось, лише із невеликою кореляцією під модель сучасного існування.

Ж. Бодріяр вважає, що сам собою індивід нічим не прикметний – його визначає мережа тих співвідношень, які продукує його відповідне смислове навантаження – «смисл ніколи не бере свого початку у відношенні, яке є власне економічним відношенням, раціоналізованим у термінах вибору і підрахунку, відношенням між одним а рїорі автономним свідомим суб'єктом і предметом, створеним із раціональними цілями – він починається із відмінності, систематизованої в термінах коду, а не підрахунку» [3, 87]. Відмінність – це своєрідна точка відліку, що на нашу думку, виявляє себе саме у політичній сфері буття людини, однак тенденції симуляції підривають логічне підґрунтя такої відмінності – і на перший план виходить зняття самої відмінності поміж істинним та хибним, реальним та уявним – у політичній сфері зокрема. Загалом «симуляція, навпаки, виходить з утопії принципу еквівалентності, з рішучого заперечення знака як цінності, із знака як реверсії та омертвлення будь-якої референції» [3, 12]. Момент симулятивності охопив собою будь-які форми прояву репрезентації, оскільки «на рівні новітніх економічних формацій уже немає символічного обміну як організаційної форми» [6, 13], це вже чиста структурна гра знаків, без будь-якої еквівалентності. Замість принципу реальності домінує принцип симуляції – цілей уже нема, ідеології не існують, а радше пародіюють своє існування, за інерцією. Так само відбувається із політично артикульованими означеннями ідентичності та визначеності – «ідентичність не здатна до існування: це смерть, позаяк смерть у неї якраз і не вписується» [6, 17].

Логіка класичного наукового розуміння проблеми індивіда і, відповідно, чужинця у політичній науці розгорталася через пошук ідентичності, яка собою визначає істинність, а на думку Ж. Бодріяра, «ось так починається метафізика. Наука бере до уваги речі, які вона попередньо окреслила і формалізувала таким чином, щоб вони їй корилися, – і лише в цьому полягає її «об'єктивність», а етика, що санкціонувала таке об'єктивне пізнання, становить собою всього лиш систему захисту й невпізнання, котра й надалі намагається зберегти це порочне коло» [6, 104]. Сценарій бінарного тлумачення дійсності у послідовності спроб і помилок стає цілковито домінантним за таких умов. Оцей безреферентний референдум наперед передбачає те, що слід вважати істинним. Це не вибір, це ультиматум, а за таких умов «втрачає свою специфіку сфера політики ... цю фазу політичного гіперреалізму характеризує закономірне поєднання двопартійної системи і соціологічних опитувань, котрі становлять собою дзеркало еквівалентного чергування, що відбувається в політичній грі» [6, 110-111]. Пріоритетом за таких умов є не продукування думки, а її репродукція. Остання через простір відмінностей, укладених за такою бінарною логікою, через комунікативні канали, творить іншого, водночас намагається завуалювати існування чужинця, оскільки останній виходить за межі такої логіки існування, зокрема у бутті політичному. Ж. Бодріяр вважає, що поняття «людськості» ґрунтується на тавтології і розмежуванні – передбачаючи свого антипода, «не-людське», – «для нас, що живуть під знаком «Людського» як універсального концепту, інші просто ніщо» [6, 207], а відповідно легітимізована політичною системою та функціонуванням політичної влади модерна гра у відмінності лише підсилює вартість «людськості» як такої, що в свою чергу свідчить про те, що «дефініція Людського невблаганно звужується: кожен об'єктивний відтінок прогресу на шляху універсальності відповідав іще дужчій дискримінації, а значить, можна передбачити, що надійде пора остаточної універсалізації Людини, коли від цього поняття відлучать усіх людей, – і тільки чистий концепт буде сяяти у порожнечі мов сонце» [6, 207-208]. Саме такі тенденції є властивими для етапу структурної вартості цінності у розвитку симулятивного відтворення світу, у межах якого і починає формуватись сучасний концепт чужинця, специфіка якого виходить за межі гри відмінностей, уособлюючи смисловий залишок можливості вийти поза універсальність цієї гри.

Уже в праці «Прозорість Зла», яка вийшла набагато пізніше, Ж. Бодріяр додає ще й четверту стадію – фрактальну, як своєрідне продовження осмислення симулякра. Замість структурного закону цінності виникає дифузія цінностей, коли усяке співвідношення втрачає сенс – «цінність поширюється у всіх напрямках, без якої-небудь логіки, будучи присутньою в кожній прогалині і щілині» [4, 11]. Тут уже немає власне самого закону цінності – це радше поширення і розсіювання,

епідемія того, що приймає вигляд цінності. Власне, сама цінність більше не цінність у строгому значенні – адже можливість оціночних суджень паралізована оцим моментом вдаваності та всюдипроникності. Замість логіки розгортання, чітко окресленої змістовною складовою цінності, на перший план виходить момент невизначеності, імпульс, який миттєвістю визначає рух цінності у просторі її розгортання. Зникає ідейний зміст явищ, який, зокрема, визначали цінності. Ці тенденції не могли не зачепити і політику – «ідея зникла і в політиці, але політичні діячі продовжують свої ігри, залишаючись потай цілковито байдужими до власних ставок» [4, 13]. Політика втратила канали означення, такі як економіка чи соціальна сфера, водночас вона зачіпає всі ці сфери – тобто фактично відтворює логіку функціонування цінностей, утворюючись на межі поєднань цих сфер. Ззовні це може нагадувати чисто стратегічну гру, яка визначала відносну самостійність політики у макіавеллівському форматі – проте це не так. Немає жодного стратегічного простору – і ті прогалини, у яких виникає політика. Це вже не стратегія, це радше коливання, детермінованість яких вельми умовна, оскільки, коли все стає політичним, саме політичне втрачає свою логіку – будучи всім і нічим конкретним водночас – «коли політичне усе, ніщо більше не політичне, саме це слово втрачає смисл» [4, с. 19]. Соціалістичний ідеал про зникнення політичного у вирі соціального перетворився у злий жарт – зникнення політичного стало передвістям зникнення і соціального, хоча цей процес явно не завершено – «політичне ніколи не перестане зникати, але і не дозволить нічому іншому зайняти його місце. Ми присутні при гістерезисі політичного» [4, 20].

Сама природа людини, зокрема політичний зріз її вияву, перебуває у лещатах механізмів зовнішнього вияву – внутрішній бік неважливий. Ключова її властивість за таких умов – видимість. Принцип невизначеності, таким чином, стає основним означником інтелектуальної та духовної насолоди. Простір політичної симуляції, одержимий поняттями комунікації та ідентифікації, які так чи інакше структурують світ, пронизаний такими характеристиками, як синтезованість, синхронність, спорідненість, органічність, гомогенність адже інший полюс діалогу має радше прикладний зміст – як доповнення того, що є і має бути. Це так чи інакше стимулює неприйняття, відторгнення у чистому вигляді. Це ще одна площина вияву чужинця, що може набувати патологічних форм вияву – як-от, тероризм, злочинність, наркоманія тощо. «Зникли сильні спонування чи, інакше кажучи, позитивні, виборні, притягувальні імпульси» [19, 107]. Зникає зміст у об'єктивно-позитивної мотивації до дії, натомість все більш актуальними стають внутрішні імпульси, подекуди чітко ірраціонального забарвлення, які «виходять із таємної відрази, яку ми відчуваємо самі до себе, із таємної змученості, що спонукає нас позбавлятися від нашої енергії будь-яким способом» [19, 107]. Все це, на думку Ж. Бодріяра, виливається у некерованість у поєднанні із глибокою відразою до політики – «влада як така знаходить у відразі широку опору. Вся пропаганда, всі політичні виступи є публічною образою здоровому глуздові й інтелекту, але при цьому ви самі стаєте «реципієнтом» цієї образи – гідотного прояву мовчазної взаємодії» [4, 109]. Політика терпимості, культивування зовнішнього ковзання відмінностей, діалогу зі штучно змодифікованим іншим, – це лише суцільний наратив, єдиний симулякр, бінарна гра із відомим наперед переможцем. Це і сприяє зростанню огиди – бажанню відкинути все і одразу, відмовитись від цієї толерантно переданої брехні. Відсутність унікальної стратегії функціонування політичного лише посилює цей ефект, це прагнення.

Повертаючись до проблеми іншого, якого ми вже охарактеризували трохи вище як уявний полюс діалогу, чисту фікцію дзеркала, Бодріяр зазначає, що «Інший створений не для того, щоб бути знищеним, відкинутим, звабленим, але для того, щоб бути зрозумілим, виплеканим, визнаним. Після прав Людини слід було б влаштувати правила Іншого. Зрештою, це вже зроблено: існує Загальне Право на Відмінність. Оргія політичного і психологічного розуміння Іншого, його відродження там, де його вже нема. Там, де був Інший, з'явився Той же самий» [4, 185]. Остання позиція ключова – експансія, зокрема у політичній думці, Іншого у різноманітних формах прояву є лишень спробою зведення його до певних характеристик, із метою укладення у гомогенне середовище. Так Інший перестає бути Іншим у прямому значенні слова – це лише дрібна відмінність, похибка у межах допустимого, яку враховано і знято. Знята відмінність як така, «суб'єкт став мало-помалу індиферентним до власної суб'єктивності, до власного відчуження, зовсім як сучасне політичне існування стає байдужим до власної думки» [4, 186].

Інтерактивні форми існування знімають питання про Іншого – індиферентність до самого себе знімає питання відмінності, яка тепер має симульований характер. Натомість питання чужинця лише посилюється. «Сьогодні все говорить між собою у термінах відмінності. Але розрізнення не є відмінністю. Можна навіть припустити, що саме відмінності вбивають розрізнення» [19, 188]. Розрізнення за замовчуванням включаються у відмінність, таким чином потрапляючи у систему координат визнання-дискримінації, включення-виключення, знімаючи питання чужинця, – «такий от абсурд нашого альтруїстичного «розуміння», який можна зіставити лише з глибокою зневагою, що криється у ньому» [4, 196]. Водночас політичний дискурс, у межах якого твориться чужинець, завжди є дискретним у відтворенні чужинця – тут йдеться про те, що сукупність політико-соціальних детермінант визначають його суть, що не може мати єдиний і непохитний характер. Ця конкретна історична кон'юнктура вельми важлива для його дослідження.

Отже, при детальному погляді на чужинця стає очевидною його радикальна відмінність від іншого – останній творіння відмінностей, перший – розрізнення, а «коли ми маємо справу із радикальним розрізненням між істотами, статтями, культурами, перед нами той-таки антагонізм, що і антагонізм Зла, та сама логіка абсолютного нерозуміння, та ж упереджена думка у відношенні чужого» [4, 206-207]. Під антагонізмом зла розуміють його привілейоване становище щодо добра – останнє уможливлується лише через діалектичний зв'язок із злом, що його визначає, саме по собі не потребуючи такої діалектики для сутнісного опредмечення. Відповідно «немає вирішення проблеми того, що Чуже. Чуже вічне і радикальне. Не варто навіть висловлювати побажання, щоб воно було таким – воно таким є» [4, 208]. Тоді як проблема інакшого – це проблема зовнішнього, проблема такту, тобто допуску гостя у внутрішній простір, то проблема чужинця є яскраво вираженою внутрішньо, що неможливо звузити до індикаторів доцільності. Це те, що є. Об'єктивно і беззаперечно. Чужинство внутрішньо проростає у межах усіх форм відносин, політичних зокрема, і не може бути зведене у категорії інакшості, не може бути виведене у бінарності типу «зло-добро», «правильно-неправильно». Це радше та динаміка, що ставить під сумнів всякий ідеал та всяку дійсність. Це той механізм, що залишає можливість сумніву у політичному, повністю осмисленому через симулятивність, це те, що дає до розуміння цю симулятивність і водночас зберігає примарний шанс на її зняття. Залишається лише одне відкрите питання – яким чином ця фатальна сила розрізнення може виявити себе у політичній сфері? Дотримуючись логіки Ж. Бодріяра, треба відзначити, що це може відбуватись лише через силу ідеї та фактів, які втілює у собі розрізнення – «радикальне розрізнення протистоїть усьому: завоюванню, розумові, винищенню, вірусу відмінності, психодрамі відчуження» [4, 216]. Можна легко позбутись іншого, як метафори, його ідеологічних та моральних проявів, проте чужинець залишатиметься чужинцем, оскільки «радикальне розрізнення водночас і невловиме, і непереборне. Невловиме, як дещо, що існує саме в собі ... і непереборне, як правило символічної гри, як правило гри в світі» [4, 219]. Суміщення, перетин, зняття і підняття відмінностей ніяк це правило не потурбують, оскільки чужинець невіддільний від людини, від політичного простору її вияву, його не обмежити через ідентичність чи відмінність. Зрештою, розрізнення, чужорідність, яку неможливо зрозуміти, – це і є форма подачі чужинця у Бодріяра, хоч самого терміна він уникає, вживаючи поняття Іншого, що не цілком коректно, зважаючи на те, який сенс вкладається в останній ним-таки. Наступне твердження це адекватно ілюструє – «секрет Іншого полягає в тому, що мені ніколи не надають можливості бути самим собою, і я існую тільки завдяки фатальному відхиленню того, що приходить ззовні» [4, 243]. Тому цілком доцільною ми бачимо кореляцію між іншим та чужинцем, введену нами, і у межах теоретичних напрацювань Жана Бодріяра.

Вся ця структура входить у владні механізми, які Ж. Бодріяр, переосмислюючи М. Фуко, розуміє так: «влада, як і раніше, розвернена до принципу реальності і до достатньо сильного принципу істини, до можливого зв'язку політики і дискурсу (влада вже не відноситься до деспотичного порядку заборони і закону, але все ще відноситься до об'єктивного порядку реального)» [2, 41]. Влада тут – принцип реальності, її організації, вона її творить, – «порожнеча – ось, що приховується за владою або в серцевині самої влади і виробництва, порожнеча повідомляє їм сьогодні останній відблиск реальності. Не було б того, що робить їх відворотними, знищує, розбещує, у них ніколи не було б сили реальності» [2, 74]. Зрештою, влада у розумінні Ж. Бодріяра має справу лише із виміром реального, тоді як у просторі символічного, який домінує у наш час, пріоритетним становищем володіє спокуса, яка не потребує переводити усе і поняття видимості. Все-прочитуваність, ефективність – це її показники. Влада ж здатна спонукати лише через властиву їй можливість оберненості – «ніяких роздільних позицій: влада постає у плані дуально-дуельного відношення, в якому вона кидає виклик суспільству і сама приймає виклик – довести, що сміє існувати» [5, 96]. Проте перевага спокуси над владою у чистому розумінні, вважає дослідник, тому що влада старається бути невідворотною, а тому й вміщується у механізми реальності, а відтак, і тих симулятивних тенденцій, що її оточують на той час, тоді як спокуса – процес смертельний, невідворотний. Тому багато в чому політику можна так визначити як симульований простір, згідно з Ж. Бодріаром – «політика як діяльність і як простір – поза реальністю, становить собою модель-симуляцію, всі маніфестації якої – лиш ще один реалізований ефект» [5, 125].

Загалом нам вдалось проілюструвати логіку розуміння Ж. Бодріаром політики, специфіку її видозміни в реаліях сучасності через концепт симуляції. Також було розглянуто специфіку вияву відмінності в умовах поширення дискурсивно-комунікативних практик, які, в свою чергу, акцентуючи увагу на іншому, як на грі цих от відмінностей, що позбавлені принципового наповнення, намагаються зняти питання чужинця як носія розрізнення у політичній сфері буття зокрема.

Підхід Ж.Бодріяра розкриває специфіку утворення чужинства в умовах сучасного, симулятивного становища політики, коли бінарні побудови політичного дискурсу створюють штучну протизаг «правильній» думці у формі Іншого, тоді як чужинець набуває окреслення через відчужуваність у такій схематичній формі побудови політико-дискурсивних практик.

Література

1. Бодрийяр Ж. В тени молчаливого большинства, или Конец соціального / Бодрийяр Ж. – Екатеринбург, 2003. – 322 с.
2. Бодрийяр Ж. Забыть Фуко / Бодрийяр Ж. – СПб. : Изд-во "Владимир Даль", 2000 – 96 с.
3. Бодрийяр Ж. К критике политической экономии знака / Ж. Бодрийяр. – М. : Академический проект, 2007. – 336 с.
4. Бодрийяр Ж. Прозрачность зла / Бодрийяр Ж. – М. : Добросвет, 2000. – 258 с.
5. Бодрийяр Ж. Соблазн / Бодрийяр Ж. ; [пер. с фр. А. Гараджи]. – М. : Изд-во Ad Marginem, 2000 – 320 с.
6. Бодрийяр Ж. Символічний обмін і смерть / Ж. Бодрийяр ; [пер. з фр. Л. Кононовича]. – Львів : Кальварія, 2004. – 376 с.
7. Jean Baudrillard. Ecstasy of Communication // The Anti-Aesthetic Essays on Postmodern Culture / ed. Н. Foster. – Port Townsend: Bay Press, 1983. –P. 126–133.